

This is an electronic reprint of the original article. This reprint may differ from the original in pagination and typographic detail.

Unelmia hyvästä vuorovaikutuksesta ja resurssipulan pelkoa

Suomela, Liisa; Ruohotie-Lyhty, Maria; Rosvall, Camilla

Published in:
Tempus

Published: 23/01/2023

Document Version
Final published version

Document License
Publisher rights policy

[Link to publication](#)

Please cite the original version:

Suomela, L., Ruohotie-Lyhty, M., & Rosvall, C. (2023). Unelmia hyvästä vuorovaikutuksesta ja resurssipulan pelkoa. *Tempus*, 58(1). <https://urn.fi/URN:NBN:fi-fe2023050139680>

General rights

Copyright and moral rights for the publications made accessible in the public portal are retained by the authors and/or other copyright owners and it is a condition of accessing publications that users recognise and abide by the legal requirements associated with these rights.

Take down policy

If you believe that this document breaches copyright please contact us providing details, and we will remove access to the work immediately and investigate your claim.

Unelmia hyvästä vuorovaikutuksesta ja resurssipulan pelkoa

Kolmen yliopiston yhteisessä tutkimushankkeessa selvitetään ruotsinopettajaksi ja kielikylpyopettajaksi opiskelevien ajatuksia tulevaisuudesta kielen ammattilaisena.

Teksti ja kuvat LIISA SUOMELA, MARIA RUOHOTIE-LYHTY ja CAMILLA ROSVALL

Millaisia käsityksiä ruotsinopettajaopiskelijoilla ja tulevilla kielikylpyopettajilla on ruotsinopetuksesta ja ruotsin kielen asemasta Suomessa? Millainen on heidän oma suhteensa ruotsin kieleen, ja millaiseksi he määrittelevät tulevan ammatti-identiteettinsä? Mikä puolestaan on työ, joka ei vastaa opiskelijan unelmaa? Näihin kysymyksiin etsitään vastauksia Svenska kulturfondenin rahoittamassa, Jyväskylän ja Itä-Suomen yliopistojen ja Åbo Akademin yhteisessä tutkimushankkeessa, jonka nimi on Ruotsin kieli kokemuksena, pedagogiikkana ja politiikkana: ruotsin kielen opettajaopiskelijoiden käsityksiä ruotsin kielen opettamisesta (PoPUpp).

PoPUpp-hankkeessa tutkitaan opettajaopiskelijoiden käsityksiä opettamisesta muun muassa visuaalisten narratiivien kautta. Opiskelijat kuvaavat ajatuksiaan tulevaisuudestaan kielen ammattilaisena tuottamalla vapaavalintaisella menetelmällä kaksi kuvaa. Kuviin he kirjoittavat lyhyet selittävät tekstit, sillä visuaalinen aineisto voi olla monitulkintaista. Osa opiskelijoista haastatellaan myöhemmin visualisointien pohjalta. Keväällä 2023 analyysin pohjalta etsitään hyväksi havaittuja käytäntöjä, jotka tukevat identiteetin kehittymistä monikielisyyskasvattajaksi opintojen aikana.

Toivottu ja epätoivottu tulevaisuus

Ensimmäinen keräämämme aineisto sisältää opiskelijoiden visualisointeja toivotusta ja epätoivotusta ammattitulevaisuudesta. Näiden kuvien alustavan tarkastelun mukaan opiskelijoiden toiveissa on paljon yhteistä yliopistosta riippumatta, ja myös peloissa on paljon samaa. Peloissa on merkkejä yhteiskunnassa laajemmin käytävästä keskustelusta ruotsinopettajana toimimisen haasteista. Toisaalta opiskelijoiden positiivisissa tulevaisuudenkuvissa näkyy luottamus yhteistyön luomiin mahdollisuuksiin.

Osallistujiemme käsitykset ruotsista opetettavana aineena sisältävät perinteistä kuvastoa: lähes kaikki kuvaavat luokahuonetta, jossa on opettaja, oppilaita, pulpetteja ja taulu. Taulun lisäksi Jyväskylän yliopiston aineistossa näkyy vain vähän muuta opetusvälineistöä; vain muutamissa narratiiveissa esiintyy opettajan tietokone, monimediaista opetusmateriaalia tai oppikirjoja ja tehtäväpapereita. Åbo Akademin ai-

neistossa opiskelijat kuvaavat laajemmin esimerkiksi kirjoja ja kirjapinoja, tehtäväpapereita, työvihkoja, läppäreitä, kansioita ja tablet-tietokoneita. Tärkeänä osana luokkahuonetta ovat näiden lisäksi seinillä olevat aakkoset, piirustukset ja laskutehtävät sekä käsitteet ja sanat ruotsiksi ja suomeksi ja näiden havainnollistaminen kuvin. Myös erilaisten teemaviikkojen sisältöjä on kuvattu. Nämä kaikki liittyvät ruotsin kieleen ja kuvastavat sisällön oppimista kielikylpykielellä.

Ensimmäinen keräämämme aineisto sisältää opiskelijoiden visualisointeja toivotusta ja epätoivotusta ammattitulevaisuudesta.

Osassa kuvista opettaja seisoo luokan edessä, mutta suurimmalla osalla opetus näyttää rakentuvan opettajan ja oppilaiden väliselle vuorovaikutukselle ja opettaja on sijoitettu oppilaiden pariin. Digitaalisen teknologian lisääntyminen tai korona-ajan etäopetus ei näyttäisi lisänneen opiskelijoiden toivetta etäopetukseen, vaan opiskelijoiden kuvia leimaa kasvokkainen vuorovaikutus. Tähän viitataan myös teksteissä: unelmatyössä opetus on osallistavaa, oppilaat ovat aktiivisia ja luokassa on paljon suullista vuorovaikutusta. Opetuksessa nostetaan esille myös erilaisia kulttuuri-ilmiöitä, eikä opetus ole vain kielioppia. Narratiiveissa näkyy toiveita vuorovaikutuksesta kollegoiden kesken. Yhteisopettajuuden tai useamman aikuisen läsnäolon lisäksi toivotaan hyvin toimivaa ja myönteistä työyhteisöä, joka tukee onnistumista työssä.

Vastakkaisissa tulevaisuudenkuvissa näkyy resurssipula ja pelko ruotsin opetuksen vähenemisestä kouluissa. Puolet on sijoittanut itsensä luokkahuoneeseen kuten unelmatyössäkin, mutta oppilaat istuvat passiivisina tai luokassa ei ole työrauhaa ja ryhmä on liian iso. Liiallinen työmäärä, väsymys ja kiire ovat läsnä. Myös negatiiviset yhteiskunnalliset asenteet ruotsia kohtaan ja oppilaiden motivaation puute mainitaan. Erityisen paljon pelkoja opiskelijoilla liittyy ruotsin opettajuuteen yläkoulussa. Osa opiskelijoista on kuvissaan toimistotyössä, johon ovat joutuneet opetusalan huonon työtilanteen vuoksi.

Toimistotyötä leimaavat työpöydän ääressä istuminen, kiire ja yksinäisyys.

Opetusalaa yleisesti koskevat käsitykset näkyvät opiskelijoiden narratiivisissa kiireenä, uupumuksena ja stressinä. Teksteissä tuodaan esille myös pelkoja resurssipulasta. Erään tekstin mukaan näistä asioista uutisoidaan paljon ja niistä pitäisikin keskustella poliittisella tasolla, sillä opetusjärjestelmä on muutoksen tarpeessa.

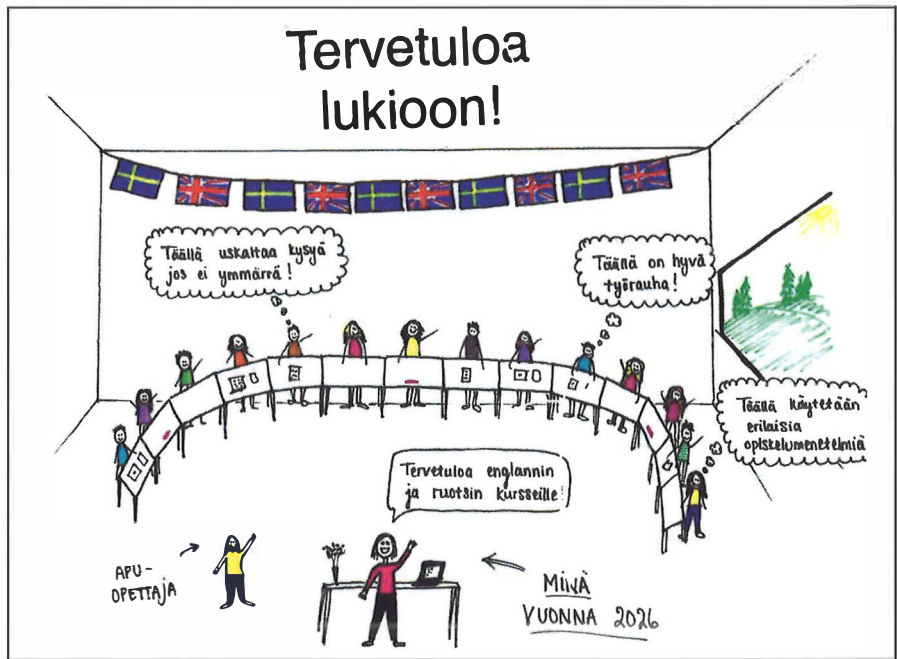
Monelle osallistujallemme ruotsin- tai luokanopettajuus on pitkäaikainen toiveammatti. Osalla ajatukset unelmatyöstä ovat kuitenkin jokseenkin epäselviä tai sisältävät pohdintoja erilaisista vaihtoehdoista. Useimmat mainitsevat toivovansa työtä, jossa voi käyttää ruotsia tai joka on ruotsinkielinen tai monikielinen tai jopa sijaitsee Ruotsissa.

Koulutustarpeet esiin

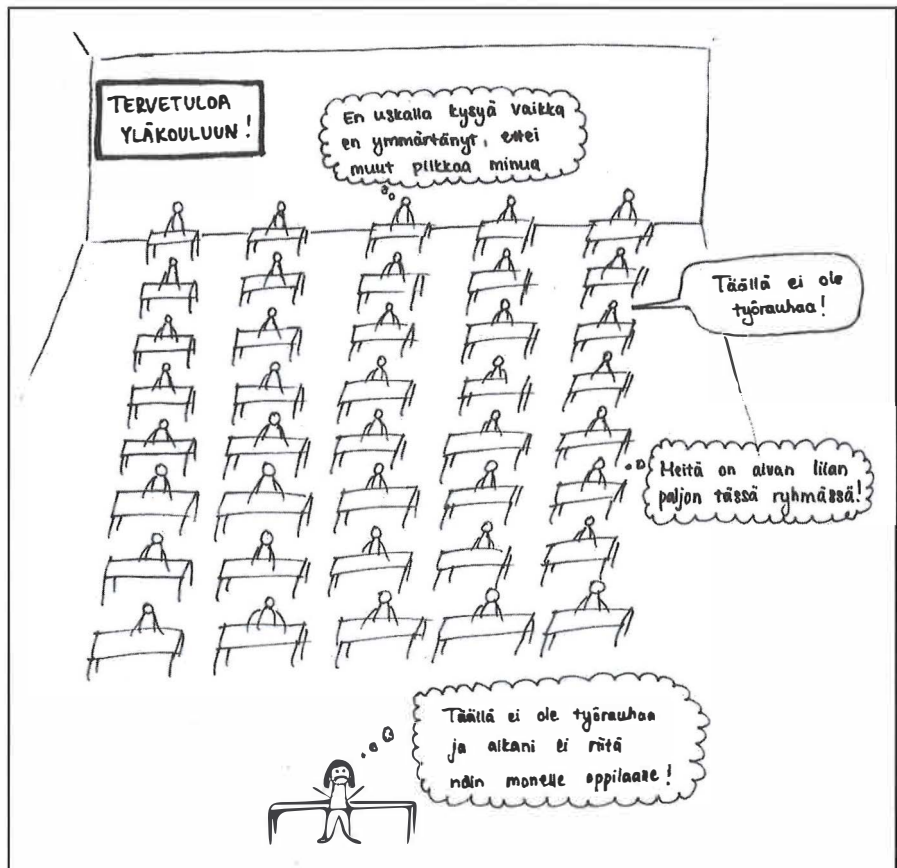
Kieltenopetuksen kehittämiseen liittyy yhteiskunnallisia painotuksia. Perusopetuksen ja lukion opetussuunnitelmissa korostetaan oppilaiden monikielisen osaamisen kehittämistä ja monikielisuuden tukemista hyödyntämällä kaikkia, myös oppilaiden vapaa-ajalla käyttämiä kieliä. Tulevaisuuden koulut ovat yhä monikielisempiä ja -kulttuurisempia, ja niissä tarvitaan opettajia, jotka ymmärtävät kielen merkityksen yhteiskunnassa ja yksilön elämässä ja osaavat tukea oppijoiden monikielisyyttä. Monikielinen opettajidentiteetti on tärkeä resurssi myös ruotsinopettajalle. Kieltenopetuksen kehittäminen voi kuitenkin toteutua täysipainoisesti vain hyvinvoivassa opettajayhteisössä.

Alustavien tutkimushavaintojen perusteella voidaan todeta, että opiskelijoiden positiivisissa narratiivisissa korostuvat toiveet vuorovaikutuksellisuudesta ja yhteisöllisyydestä. Opiskelijat arvelevat ruotsinopetuksen olevan parhaiten toteutettavissa aktiivisessa vuorovaikutuksessa ja yhteistyössä toisten kanssa. Tämä yhteisöllinen orientaatio on muutos aiempaan opettajuuskuvaan. Yhteistyö vaatii työhönsiirtymisvaiheessa opettajilta myös hyviä valmiuksia verkostojen luomiseen, johon opettajankoulutuksen tulisi tarjota entistä paremmin eväitä.

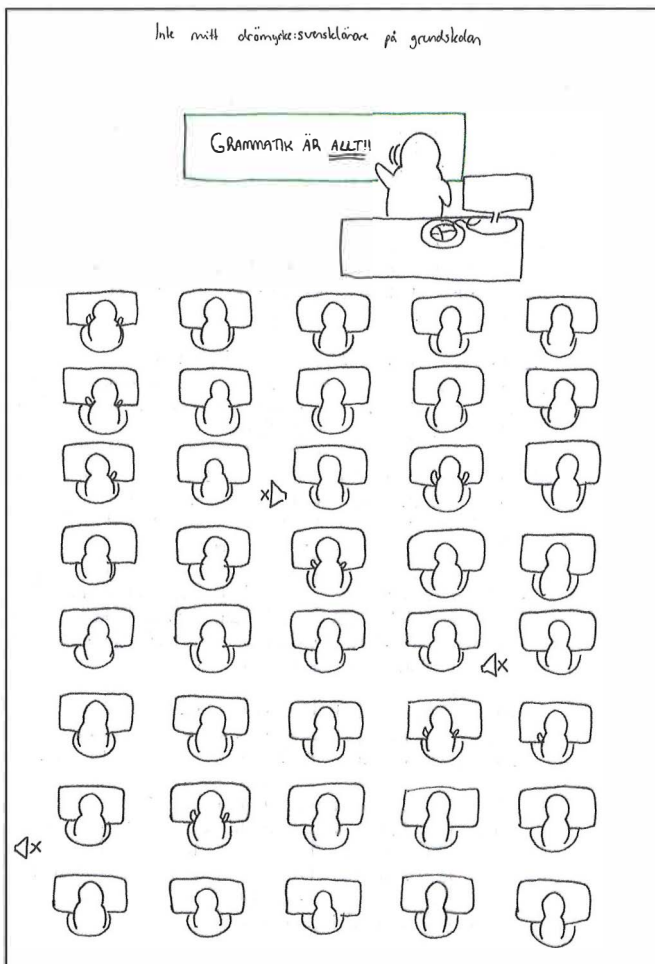
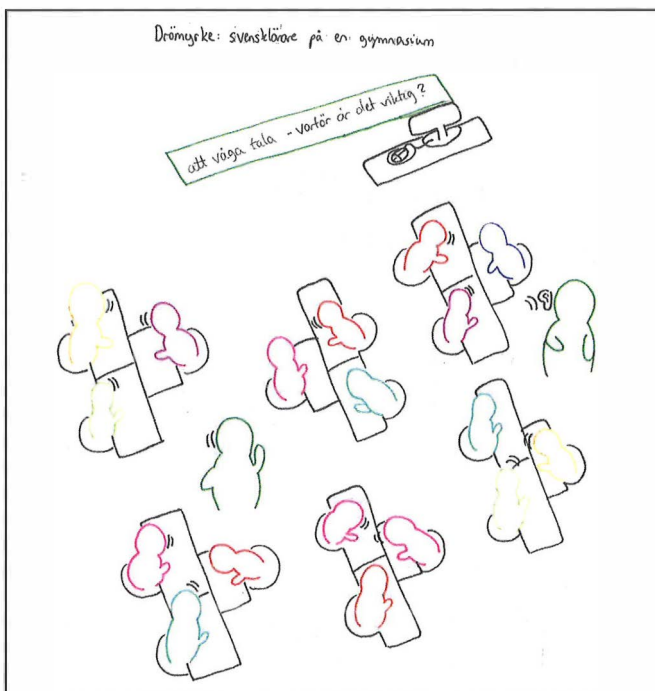
Opiskelijoita tulisi rohkaista ja kannustaa sisäistämään oma vaikutusval-

Opiskelijan piirtämä kuva unelmatyöstä: Lukiossa opetus on osallistavaa ja keskustelemaa. Luokassa on kaksi aikuista, jolloin on mahdollista ottaa huomioon oppilaat yksilöinä.

Opiskelijan piirtämä kuva ei-toivotusta työstä: Peruskoulussa ryhmät ovat liian isoja ja vain opettaja on äänessä.

Monien opiskelijoiden visualisoinneissa on samanlaisia elementtejä. Opiskelijoiden toiveissa on paljon yhteistä yliopistosta riippumatta, ja myös peloissa on paljon samaa

tansa ja toimijuutensa työelämässä. Toimijuudella viitataan aktiivisuuteen, aloitteellisuuteen, osallisuuteen ja kokemuksiin oman työn ja elämän hallinnasta.

Opintojen ja harjoittelujen aikana on syytä tarjota tilaa ja aikaa itsereflektiolle ja keskustelulle tulevasta työstä ja opettamisesta. Merkityksen antaminen omille kokemuksille edistää itsestä oppimista, ja oman idean opettajaminän hahmotaminen voi toimia ohjaavana tekijänä: millainen opettajaminä haluan olla?

POPUPP-HANKE JÄRJESTÄÄ SEMINAAREJA TOUKOKUUSSA - TERVETULOA!

PoPUpp-hankkeen tarkoituksena on selvittää, millaiset käsitykset ruotsin kielestä yhteiskunnallisena ilmiönä, opetettavana aineena ja henkilökohtaisena kokemuksena määrittävät opiskelijoiden ruotsinopettajaidentiteettiä. Aineistonkeruu aloitettiin Jyväskylän yliopistossa ja Åbo Akademiassa syksyllä 2022.

Tutkimuksen perusteella kehitetään ruotsinopettajien koulutusta yliopistojen yhteistyössä. Hankkeessa ovat mukana ruotsin aineenopettajien koulutusohjelmat Jyväskylän ja Itä-Suomen yliopistoista sekä luokanopettajaksi ja ruotsinopettajaksi valmistavat kielikylpyopettajakoulutus Åbo Akademiasta ja Kielitietoisuutta ja monikielisyyttä tukeva opettajakoulutus (KIMO) Jyväskylän yliopistosta. Eri tutkimusaineistojen kautta havaittuja kehittämistarpeita voidaan sisällyttää näiden yliopistojen opettajankoulutukseen. Lisäksi eri yliopistossa opiskelevien opiskelijoiden kokemusten perusteella voidaan löytää eri koulutusohjelmien vahvuuksia ja tuoda ne laajempaan käyttöön.

Tulevaisuudessa tutkimusta on tarkoitus laajentaa jo työelämässä olevien ruotsinopettajien käsitysten kartoittamiseen. Näitä tuloksia voidaan hyödyntää ruotsinopettajien täydennyskoulutuksessa tukemaan ammatillista kasvua ja työssä jaksamista, mikä mahdollistaa muuttuvan työelämän ja yhteiskunnan haasteisiin vastaamisen.

Toivotamme kaikki monikielisyyskasvatuksesta kiinnostuneet opettajat tervetulleiksi PoPUpp-hankkeen seminaareihin Jyväskylässä 16.5. ja Hanasaareissa, Espoossa 17.5., joissa puhujana on muun muassa Line Krogager Andersen (Syddansk Universitet) aiheesta *Multilingual language learning: Promoting oral participation through plurilingual teaching*. Lisätietoja ja ilmoittautuminen PoPUpp-hankkeen sivuilla: www.jyu.fi/hytk/fi/laitokset/kivi/tutkimus/hankkeet/popupp.

Kirjoittajat: Liisa Suomela, Maria Ruohotie-Lyhty ja Camilla Rosvall

Liisa Suomela ja Maria Ruohotie-Lyhty työskentelevät Jyväskylän yliopistossa ja Camilla Rosvall Åbo Akademiassa.